

Lukijalle

2020-luvun ensimmäiset vuodet eivät totisesti ole olleet mitään erityisen helppoa aikaa. Koronaviruksen aiheuttama pandemia on tehnyt uusien varianttien ilmaantumisen myötä erinäisiä paluita, ja rajoitusten höllentämistä on seurannut niiden uusi kiristäminen. Vladimir Putinin johtaman Venäjän röyhkeä ja irrationaalinen sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan on muuttanut maailmaa pysyvästi. Ihmiskunnan yllä leijuu jopa suursodan uhka vakavammin kuin pitkään aikaan. Samaan aikaan ympäristökriisi näkyy vain kärjistyvän: uutiset ilmastonmuutoksen etenemisestä ovat yhä synkempiä, ja lajikato uhkaa luonnon monimuotoisuutta. Molempien vaikutukset myös ihmisyyhteisöille saattavat olla paljon rajumpia kuin moni osaa tai uskaltaa ajatella. On hämärän peitossa, miten maailman palikat lopulta asettuvat.

Haasteelliset ajat ei kuitenkaan ole mikään peruste laittaa filosofia hyllylle odottelemaan parempia aikoja. Paitsi mahdollisimman koeteltua ja luotettavaa tieteellistä tietoa, myös kriittistä ja huolellista filosofista ajattelua tarvitaan vaikeina aikoina entistäkin enemmän. Toimintaa ohjaavia pitkälle vaikuttavia päätöksiä ei pidä tehdä vaistonvaraisesti ja voimakkaan tunnekuohun vallassa – sellainen saattaa johtaa vain ojasta allikkoon. Tiede ja filosofia muun ohessa auttavat välttämään tällaista.

Filosofia on myös olemuksellinen osa kaikkea sitä, mikä tekee moninaisen ”länsimaisen” kulttuurimme parhaista piirteistä pitkin perinteineen ylipäänsä puolustamisen arvoista. Ei ole sattumaa, että autoritäärisissä valtioissa vapaa filosofia on usein ahtaalla ja niissä on vallalla vain joku yksipuolinen, dogmaattinen ja laadullisesti heikko filosofinen oppi. Jos filosofiaa ei tehdä hyvin, joku todennäköisesti tekee sitä huonosti. Tämän päivän Venäjä tarjoaa tästäkin yhden varoittavan esimerkin: filosofiaksi naamioitu kiihkonationalistinen ääriajattelu on valtion erityissuojeluksessa, eikä kriittisiä vastavoimia juuri ole.

Yrittäkäämme me, jotka voimme, osaltamme pitää vapaa filosofia elossa ja suojella sitä. Käsillä oleva *Ajatus*-vuosikirjan numero tarjoaa taas monipuolisen valikoiman suomalaista akateemista filosofiaa suomeksi ja ruotsiksi. Vertaisarvioitujen artikkelien aiheet vaihtelevat koronapandemian fenomenologisesta analyysistä fysiikan filosofiaan. Kaksi artikkelia keskittyy hiljattain menehtyneen suomalaisen filosofian merkittävän vaikuttajan S. Albert Kivisen ajattelun eri puoliin. Mukana on myös Matias Slavovin tuoreeseen ajan metafysiikkaa käsittelevään kirjaan *Relational Passage of Time* keskittyvä kirjasymposio. Numeroon sisältyvät filosofian alan väitöstilaisuuksien lektiot kertovat osaltaan, millaista ja miten moninaista tutkimusta filofiassa tehdään Suomessa.

Ajatuksen toimitus on osin uudistumassa: Käsillä oleva *Ajatuksen* numero on viimeinen, jonka toimittajana on vielä toiminut Inkeri Koskinen. Haluan kiittää sekä omasta että vuosikirjan julkaisijan ja kaikkien lukijoiden puolesta häntä lämpimästi hänen korvaamattomasta panoksestaan vuosikirjan hyväksi vuosina 2018–2022. *Suomen filosofinen yhdistys* on valinnut *Ajatuksen* uudeksi toimittajaksi Hemmo Laihon. Toivotan hänet meidän kaikkien puolesta tervetulleeksi työryhmäämme. *Ajatuksen* toisena toimittajana jatkaa Mats Bergman sekä taittajana Risto Koskensilta. Kiitän heitä heidän tärkeästä panoksestaan vuosikirjan tämänkin numeron toimittamisessa julkaisukuntoon. Harjoittelija Sauli Havu on oikolukenuk ja toimittanut käsissä olevan *Ajatuksen* numeron tekstejä. Haluan kiittää häntä hänen arvokkaasta työpanoksestaan ja huolellisesta työstään. Kiitän myös kaikkia kirjoittajia sekä aivan erityisesti nimeämättömiksi jääviä, korvaamatonta vertaisarviointityötä *Ajatuksen* ja suomalaisen filosofian hyväksi tehneitä arvioijia.

Toivotan antoisia lukuhetkiä *Ajatuksen* uuden numeron parissa!

Marraskuussa 2022,
Panu Raatikainen